

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้พัฒนาการสื่อสารในสังคมมาสู่ยุคดิจิทัล หรือยุคแห่งการสื่อสารออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีความสะดวกสบายและมีเสรีมากขึ้น ที่จะสื่อสารและแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ ทำให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์กัน โดยการสื่อสารผ่านระบบคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางเกิดเป็นสังคมขึ้นในโลกออนไลน์ มีการรวมกลุ่มกันในการทำกิจกรรม หรือเป็นพื้นที่ในการเผยแพร่ข้อมูล รวมไปถึงการ แสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ หรือเป็นประเด็นที่สังคมให้ความสนใจในช่วงเวลานั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ รวมไปถึงประเด็นทางการเมือง เป็นต้น

สิทธิเสรีภาพในการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นของประชาชน เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ แม้ถ้อยคำในรัฐธรรมนูญจะมีได้บัญญัติครอบคลุมไปถึงเรื่องของการสื่อสารออนไลน์ แต่ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญก็ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นของประชาชนให้รวมไปถึงการแสดงออกด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่รวมไปถึงการกระทำผ่านสื่อออนไลน์ด้วย ทำให้เข้าใจได้ว่าประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการที่จะสื่อสารถึงกันหรือถ่ายทอดความคิดเห็นของตนผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างเสรี ภายใต้กรอบของกฎหมาย แต่ในขณะเดียวกัน แม้รัฐธรรมนูญจะได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ก็ตาม แต่ภายใต้ระบอบการปกครองโดยกฎหมาย ตามหลักนิติรัฐ การใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคลจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตตามที่กฎหมายกำหนดเสมอ โดยจะเห็นได้จากการที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้อำนาจอธิปไตยกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อจำกัดหรือควบคุมการใช้สิทธิเสรีภาพได้ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลสำคัญหลายประการ ทั้งในช่วงสถานการณ์ปกติ และในช่วงสถานการณ์พิเศษ ที่รัฐต้องคำนึงถึงเรื่องความมั่นคงของรัฐเป็นสำคัญ ซึ่งในประเด็นเกี่ยวกับความมั่นคงนั้น ในสถานการณ์ที่รัฐประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคง รัฐย่อมมีอำนาจในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ในบางประการ ด้วยการอ้างเหตุผลทางความมั่นคงของประเทศ ซึ่งการดำเนินการของรัฐในบางครั้งนำไปสู่การละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จากปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมไทย นำไปสู่การแบ่งฝ่ายทางความคิดของคนในสังคมอย่างชัดเจน ประกอบกับเมื่อมีสถานการณ์ความรุนแรงอันเนื่องมาจากปัญหาทางการเมืองเกิดขึ้น ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันในโลกออนไลน์เพื่อเสนอข่าวสาร รวมไปถึงเป็นพื้นที่ในการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองกันอย่างกว้างขวาง ถือเป็นค่านิยมที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในเวลาอันรวดเร็ว และเป็นการแสดงออกทางการเมืองในรูปแบบหนึ่งที่ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ แต่อย่างไรก็ตามไม่มีสิทธิเสรีภาพใดที่สามารถใช้ได้อย่างเสรี ไม่มีขอบเขต จึงจำเป็นต้องมีการควบคุมบังคับใช้อินเตอร์เน็ตหรือสื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพโดยผ่านทางทางบัญญัติกฎหมาย หรือใช้มาตรการทางเทคนิคเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดหรือการใช้สิทธิเสรีภาพที่เกินขอบเขตกระทบต่อผู้อื่นหรือสังคม ซึ่งมาตรการทางกฎหมายต้องมีการบังคับใช้อย่างถูกต้องเพื่อให้คงสาระสำคัญแห่งสิทธิเสรีภาพนั้น ๆ ที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้ด้วยเช่นกัน

เมื่อพิจารณาถึงปัญหาการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ อันเกิดจากการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการสื่อสารออนไลน์โดยตรง คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 หรือการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคง ในช่วงสถานการณ์ที่รัฐประกาศใช้กฎหมายดังกล่าวเพื่อควบคุมสถานการณ์ที่เกิดจากความขัดแย้งทางการเมือง พบว่าภายใต้สถานการณ์ดังกล่าวรัฐซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก และจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีนี้เองทำให้รัฐเริ่มกังวลและหันมาควบคุมการใช้และการแสดงความคิดเห็นบนสื่อออนไลน์มากขึ้น โดยเฉพาะการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่มีความแตกแยกทางความคิด เนื่องจากสื่อออนไลน์นั้นเป็นเครือข่ายที่กว้างขวาง และแพร่กระจายไปสู่สังคมต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว รัฐจึงได้ดำเนินการโดยใช้มาตรการในทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อันนำไปสู่การละเมิดสิทธิและเสรีภาพในการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ของประชาชน โดยสรุปสาระสำคัญของปัญหาต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. จากการศึกษาปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งมีผลในการลดทอนสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นของประชาชน โดยเฉพาะกรณีการนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน และการควบคุมปิดกั้น การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และการแสดงความคิดเห็นของประชาชน ผ่านสื่อออนไลน์ โดยการใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อกลางพบว่าบทบัญญัติในมาตรา 14 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 เป็นบทบัญญัติ

ที่มีปัญหาในเรื่องขอบเขตการบังคับใช้ และทวิภาคีวิจารณ์ว่าถูกฝ่ายรัฐใช้เป็นเครื่องมือในการลดทอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นที่กระทำผ่านสื่อออนไลน์ เนื่องมาจากความคลุมเครือของถ้อยคำที่ไม่ชัดเจน ทำให้เกิดการตีความว่าเป็นการมอบอำนาจในการใช้ดุลพินิจอย่างเต็มที่ให้กับฝ่ายผู้บังคับใช้กฎหมายในการพิจารณาว่าเนื้อหาหนึ่ง ๆ เป็นความผิดหรือไม่ ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อการศึกษาที่เกินเลยไปจนกระทบต่อสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อออนไลน์ของประชาชน

ในมาตรา 20 เป็นเรื่องของการใช้อำนาจรัฐในการปิดกั้นการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะในสถานการณ์การเมืองปัจจุบันที่สังคมไทยเกิดความขัดแย้งทางความคิดอย่างรุนแรง เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติในมาตรา 20 พบว่าเป็นการให้อำนาจรัฐในการระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่อาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ถือเป็นคำสั่งที่กระทบกระเทือนสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกของประชาชนโดยตรง เป็นการจำกัดขอบเขตของเสรีภาพในการแสดงออกทางความคิด รวมไปถึงในประเด็นการพิจารณาคดีของศาลมีลักษณะเป็นการไต่สวนเพียงฝ่ายเดียว โดยมิได้เปิดโอกาสให้บุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากคำสั่งระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นเข้าต่อสู้หรือชี้แจงข้อเท็จจริงก่อน อีกทั้งยังมีปัญหาความไม่ชัดเจนของถ้อยคำในบทบัญญัตินี้ดังกล่าว ทำให้เกิดการตีความในเรื่องขอบเขตอำนาจของศาลและเจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินการระงับการเผยแพร่ข้อมูลสื่อออนไลน์ ซึ่งประเด็นเหล่านี้ย่อมมีลักษณะขัดต่อสิทธิและเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน และเป็นการกระทำที่เกินกว่าเหตุ หรือเกินกว่ากรณีที่ต้องกระทำเพื่อระงับยับยั้งความเสียหายตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย จึงไม่เป็นไปตามหลักการทางปกครองที่ให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน

2. จากการศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคง ซึ่งมีผลเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชน ผ่านสื่อออนไลน์ พบว่าการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนภายใต้กฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคงจะต้องเป็นไปตามความเหมาะสม โดยไม่ให้อำนาจรัฐในการลดทอนสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งจะต้องได้รับการคุ้มครองตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ การประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคงเพื่อควบคุมสถานการณ์ทางการเมืองจึงต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ในการจำกัดเสรีภาพของประชาชนให้เป็นไปตามหลักพอสมควรแก่เหตุ และคำนึงถึงหลักการคุ้มครองสาร์ดะแห่งสิทธิเสรีภาพ ควบคู่ไปด้วย และกฎหมายที่บังคับใช้นั้นจะต้องมีความชัดเจนแน่นอน เพื่อประโยชน์ หรือเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐอย่างเคร่งครัด และมีอำนาจไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ซ่อนเร้นที่มักจะถูกบิดเบือนเพื่อละเมิดหรือล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพของประชาชน ดังนั้นกฎหมาย

เกี่ยวกับความมั่นคง จึงควรบัญญัติหลักการในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ในกฎหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานหรือแนวทางในการประกอบการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่รัฐผู้มีอำนาจ ที่จะไม่อาศัยจังหวะจากการประกาศใช้กฎหมายดังกล่าวในการละเมิดสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ของประชาชน อันเป็นหลักการที่สอดคล้องกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

3. จากการศึกษาปัญหาการใช้อำนาจรัฐ ในการตรวจสอบข้อมูลการสื่อสารออนไลน์ของบุคคล อันเป็นการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลและสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยไม่ถูกเปิดเผยพบว่าในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่ชัดเจนในการให้อำนาจรัฐในการตรวจสอบข้อมูลการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ซึ่งเป็นสิทธิส่วนบุคคลในการสื่อสารถึงกันได้ รวมไปถึงขั้นตอนและมาตรการในการดำเนินการของรัฐที่ยังไม่มีความชัดเจน นำไปสู่การละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่รัฐประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคงเพื่อควบคุมความขัดแย้งทางการเมือง เหตุผลในเรื่องความมั่นคงจึงถูกนำมากล่าวอ้างในการดำเนินการของรัฐ การใช้อำนาจรัฐในการตรวจสอบการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ของประชาชน ถือเป็นการใช้อำนาจรัฐที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยตรง กระบวนการในการตรวจสอบ ขั้นตอนในการดำเนินการของรัฐ จึงควรมีความชัดเจน และจะล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลมิได้

4. จากการศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการปกป้องสิทธิอันเนื่องมาจากการละเมิดสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ของประชาชน พบว่าประเทศไทยมีการบังคับใช้กฎหมายที่มีบทบัญญัติที่สร้างความรุนแรงต่อโครงสร้างเสรีภาพในการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อออนไลน์ และสิทธิทางการเมืองของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 หรือการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคง เช่น พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ที่มีบทบัญญัติในการให้อำนาจรัฐในการดำเนินการที่จะมีผลเป็นการละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยในปัจจุบันพบว่าแนวทางในการปกป้องสิทธิเสรีภาพดังกล่าวของประชาชน โดยเฉพาะจากองค์กรที่ถูกตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ในการเป็นที่พึ่งในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน เช่น ผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ยังไม่มีความเป็นรูปธรรม ซึ่งสวนทางกับการพัฒนาระบบประชาธิปไตย จึงควรมีการพัฒนาวิธีการและแนวทางการคัดค้านได้แก่กฎหมาย นโยบายที่ไม่ชอบธรรม ด้วยกระบวนการในการปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากองค์กรที่มีหน้าที่ดังกล่าวให้มากขึ้น เพื่อเป็นช่องทางในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

5. จากการศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องคดีอันเนื่องมาจากการละเมิดสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ของประชาชนพบว่า ปัจจุบันการดำเนินคดีหรือการฟ้องคดีเกี่ยวกับความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ยังไม่มีประสิทธิภาพเนื่องจากคดีเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เป็นเรื่องที่จำต้องอาศัยความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงอาจส่งผลต่อการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ และในประเด็นเกี่ยวกับการฟ้องคดีอันเกิดจากการถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพจากการใช้อำนาจรัฐโดยใช้สิทธิทางศาล เช่น ศาลปกครอง ยังมีน้อย ซึ่งการเรียกร้องส่วนใหญ่เป็นไปในเชิงนโยบายทางสังคมมากกว่าบทบาทในการใช้สิทธิทางศาลในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน นอกจากนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ซึ่งมีบทบัญญัติในมาตรา 16 อันเป็นการยกเว้นในเรื่องอำนาจศาลปกครองที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายในกระบวนการเยียวยาความเสียหายให้แก่ประชาชนที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ อันมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐในสถานการณ์ฉุกเฉินได้ ซึ่งย่อมส่งผลต่อการฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ในช่วงสถานการณ์ที่รัฐประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคงซึ่งรัฐสามารถใช้อำนาจที่มีผลต่อการละเมิดสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นของประชาชนได้

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

6.2.1 ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งมีผลในการลดรอนสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นของประชาชน

ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 โดยการตัดมาตรา 14 (2) ออกทั้งหมดเพื่อแก้ปัญหาความคลุมเครือของการบังคับใช้กฎหมายที่มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจรัฐในการลดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ผ่านสื่อออนไลน์ รวมทั้งจำแนกเสรีภาพในการสื่อสารออนไลน์ออกจากอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ เพื่อปกป้องสิทธิของประชาชนและเสรีภาพของการใช้สื่อออนไลน์

และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 20 โดยบัญญัติขอบเขตในการระงับการเผยแพร่ข้อมูลที่ชัดเจน รวมถึงกระบวนการในการพิจารณาของศาลที่ควรเปิดโอกาสผู้ที่ได้รับผลกระทบได้ให้ข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาของศาล อันเป็นการคุ้มครองเสรีภาพของประชาชนจากการใช้มาตรการของรัฐที่มีผลต่อเสรีภาพในการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นของประชาชนผ่านสื่อออนไลน์

ควรกำหนดวิธีการ กระบวนการ และเงื่อนไขการใช้อำนาจปิดกั้นการเข้าถึงเว็บไซต์ไว้ในกฎหมาย หรือระเบียบใด ๆ ให้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งนี้ เพื่อกำกับให้เจ้าหน้าที่รัฐรวมทั้งองค์กรผู้พิจารณาออกคำสั่ง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต เป็นธรรม และสามารถถูกตรวจสอบได้

6.2.2 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคง ซึ่งมีผลเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชน ผ่านสื่อออนไลน์

การประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศไทย โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่เกิดจากความขัดแย้งทางการเมือง เงื่อนไขในการประกาศใช้กฎหมายจะต้องมีความชัดเจนและมีความสมเหตุสมผล การประกาศใช้กฎหมายดังกล่าว จะต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย เช่น สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น และสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของประชาชน และควรจะต้องมีการปรับปรุงบทบัญญัติที่ยังไม่มีความชัดเจน นำไปสู่การตีความและการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ อันมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงการคุ้มครองเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญควบคู่ไปด้วยซึ่งการดำเนินการของรัฐจะต้องเป็นไปตามหลักการสากลระหว่างประเทศซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคี

นอกจากนี้ควรมีการบัญญัติหลักการเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการแสดงออกทางความคิดเห็นภายใต้การประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคงว่าจะกระทำได้อีกต่อเมื่อ เป็นการแสดงถึงความจงใจที่มุ่งให้เกิดความรุนแรงที่กำลังจะมาถึง มีแนวโน้มว่าจะมุ่งให้เกิดความรุนแรง และมีความสัมพันธ์อย่างตรงไปตรงมาและทันทีระหว่างการแสดงออกหรือความน่าจะเป็นที่จะเกิดหรือการเกิดขึ้นของความรุนแรงเท่านั้น เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ในการที่จะไม่ปฏิบัติก้าวล่วงการใช้เสรีภาพในการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นของประชาชนผ่านสื่อออนไลน์ที่มีความสุจริตและใช้เสรีภาพของตนภายในขอบเขตที่รัฐธรรมนูญให้การคุ้มครอง

6.2.3 ปัญหาการใช้อำนาจรัฐ ในการตรวจสอบข้อมูลการสื่อสารออนไลน์ของบุคคล อันเป็นการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลและสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยไม่ถูกเปิดเผย

ควรมีการบัญญัติกฎหมายเฉพาะมาบังคับใช้ในการคุ้มครองข้อมูลการสื่อสารส่วนบุคคลที่สื่อสารและแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อออนไลน์ให้มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยกำหนดขอบเขตข้อมูลที่รัฐสามารถตรวจสอบได้ รวมไปถึงขั้นตอนในการดำเนินการของรัฐที่มีความชัดเจน เช่นเดียวกับกฎหมายความเป็นส่วนตัวในการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Communication Privacy Act of 1986 - ECPA) ของประเทศสหรัฐอเมริกา และอยู่ในกรอบของหลักการสากลในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้การคุ้มครองเสรีภาพในการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นของประชาชนผ่านสื่อออนไลน์เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

6.2.4 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการปกป้องสิทธิอันเนื่องมาจากการละเมิดสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ของประชาชน

ควรมีการจัดตั้งองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการใช้เสรีภาพผ่านคอมพิวเตอร์หรือสื่อออนไลน์โดยตรง โดยมีบทบาทในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพจากการใช้อำนาจรัฐ การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เช่นเดียวกับคณะกรรมการว่าด้วยข้อมูลข่าวสารและเสรีภาพแห่งชาติ (La commission nationale de l'informatique et des libertés หรือ CNIL) ของสาธารณรัฐฝรั่งเศส

นอกจากนี้ควรมีการจัดตั้งองค์กรอิสระซึ่งทำหน้าที่ในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนของประชาชนที่ถูกปิดกั้นการเข้าถึงข้อมูลบนสื่อออนไลน์ รวมไปถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของบุคคล เช่นเดียวกับคณะกรรมการเปิดเผยเอกสารของราชการ (Commission d'accès aux documents administratifs) หรือ CADA ของสาธารณรัฐฝรั่งเศส เพื่อเป็นช่องทางในการช่วยเหลือประชาชนที่ถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.2.5 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องคดีอันเนื่องมาจากการละเมิดสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ของประชาชน

ในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อออนไลน์ของประชาชน จากการดำเนินการของเจ้าหน้าที่รัฐ ประชาชนควรตระหนักถึงการปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเองด้วยการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ซึ่งเป็นไปตามหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพจากการละเมิดของรัฐ โดยองค์กรศาล ซึ่งรัฐต้องจัดการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพจากการละเมิดของรัฐโดยให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาดและชดเชยค่าเสียหาย

ควรกำหนดองค์กรผู้มีอำนาจออกคำสั่งในการปิดกั้นเนื้อหาหรือปิดกั้นเว็บไซต์ เพื่อทำหน้าที่ในการตรวจสอบเนื้อหา ก่อนมีการปิดกั้นข้อมูลใด โดยผู้ที่ความรู้และความเชี่ยวชาญในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลั่นกรองตรวจสอบเนื้อหาอย่างละเอียดรอบคอบ แล้วส่งต่อให้ศาลเป็นผู้พิจารณาในการออกคำสั่งดังกล่าว ถือเป็นกระบวนการในการตรวจสอบการดำเนินการของศาลให้มีประสิทธิภาพก่อนที่จะมีการออกคำสั่งที่มีผลในการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ควรมีการแก้ไขหรือยกเลิกข้อความในมาตรา 16 ของพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ที่บัญญัติว่า “ข้อกำหนดก็ดี ประกาศก็ดี คำสั่งก็ดี หรือแม้แต่การกระทำตามพระราชกำหนดนี้ไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองและกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง” โดยให้ศาลปกครองยังคงเป็นองค์กรที่มีอำนาจพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามพระราชกำหนดนี้ อันเป็นการปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง